

POSTANOWIENIE

Dnia 10 czerwca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Halina Kiriło

w sprawie ze skargi M. B.

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]

w sprawie VI ACz .../13,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 czerwca 2014 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Powódka M. B. wniosła skargę o stwierdzenie przewlekłości postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym VI Wydział Cywilny w sprawie o sygnaturze VI ACz .../13, o rozwód. Ponadto domagała się zobowiązania Sądu Apelacyjnego w Warszawie do niezwłocznego podjęcia czynności mających na celu skuteczne doręczenie pozwanemu odpisu postanowienia z dnia 25 października 2013 r. i przekazania sprawy do Sądu Okręgowego w celem dalszego prowadzenia postępowania o rozwód oraz przyznania od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego na rzecz skarżącej kwoty 3.000 zł.

W uzasadnieniu skargi wyjaśniono, że przed Sądem Okręgowym w W. jest prowadzone postępowanie z powództwa M. B. przeciwko Z. I. o rozwód. Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 27 listopada 2012 r. udzielił zabezpieczenia poprzez zobowiązanie pozwanego Z. I. dołożenia na utrzymanie małoletniego syna

A. I. kwoty 300 zł miesięcznie, płatnej do rąk matki małoletniego do 10-go dnia każdego miesiąca z góry wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności któregośkolwiek ze świadczeń, oddalił wniosek powódki w pozostałym zakresie, a także oddalił wniosek M. B. o udzielenie zabezpieczenia miejsca pobytu dziecka przy matce.

Przedmiotowe postanowienie zostało zaskarżone przez powódkę zażaleniem, jednakże Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 25 października 2013 r., VI ACz .../13, oddalił to zażalenie w całości.

W dniu 26 listopada 2013 r. wymienione postanowienie zostało przesłane do pełnomocnika strony powodowej oraz pozwanego. W dniu 28 listopada 2013 r. odpis postanowienia z dnia 25 października 2013 r. wraz z uzasadnieniem został doręczony do kancelarii ówczesnego pełnomocnika powódki.

W skardze podniesiono, że z informacji uzyskanej w Sądzie Apelacyjnym wynika, że przekazanie akt do Sądu Okręgowego w W. celem dalszego prowadzenia postępowania o rozwód nie jest możliwe z uwagi na brak zwrotnego potwierdzenia odbioru przesyłki poleconej skierowanej do pozwanego. W dniu 23 stycznia 2014 r. Sąd Apelacyjny wystąpił do operatora pocztowego Poczty Polskiej z reklamacją niewykonania lub nienależytego wykonania usługi. Ponadto z informacji telefonicznej uzyskanej w Sądzie Apelacyjnym wynika, że do dnia 10 marca 2014 r. Poczta Polska nie udzieliła odpowiedzi na przedmiotową reklamację, a Sąd Apelacyjny nie podjął żadnych innych czynności umożliwiających dalsze prowadzenie postępowania. Z informacji telefonicznej uzyskanej w dniu 29 kwietnia 2014 r. wynika zaś, że akta nadal nie zostały przekazane do Sądu Okręgowego w W.

Zdaniem powódki, okres przeszło 6 miesięcy, jaki upłynął od daty wydania przez Sąd Apelacyjny postanowienia o oddaleniu zażalenia i niepodjęcie przez ten Sąd żadnych innych czynności poza jednorazowym wystąpieniem do Poczty Polskiej z reklamacją, stanowi niewątpliwie naruszenie obowiązującej w polskim prawie zasady rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki.

W opinii powódki, bezsporne jest, że nie istnieją oraz nie istniały żadne obiektywne przeszkody, zarówno na gruncie prawa procesowego, jak i materialnego, uniemożliwiające wcześniejsze wystąpienie z reklamacją do

operatora publicznego i tym samym bezzwłoczne przekazanie akt Sądowi Okręgowemu. Bez względu na okoliczności sprawy okres przeszło 6 miesięcy, jaki upłynął od daty wydania postanowienia przez Sąd Apelacyjny, oraz brak przekazania akt sprawy Sądowi Okręgowemu rażąco narusza wyrażoną w art. 6 k.p.c. zasadę szybkości postępowania i naraża powódkę na szkodę niemajątkową w postaci utraty więzi emocjonalnej z małoletnim synem.

Zdaniem skarżącej, podjęcie przez Sąd Apelacyjny czynności w sprawie mających na celu prawidłowe doręczenie postanowienia z dnia 25 października 2013 r., a następnie przekazanie akt sprawy do Sądu Okręgowego i dalsze prowadzenie postępowania o rozwód winno nastąpić bez zbędnej zwłoki, przy czym, mając na względzie bezczynność Sądu i doznaną z tego tytułu krzywdę powódki, która nie ma kontaktu ze swoim małoletnim synem, wniosek o zasądzenie na jej rzecz kwoty 3.000 zł należy uznać za zasadny.

W odpowiedzi na skargę, Prezes Sądu Apelacyjnego wniosła o jej oddalenie, wyjaśniając, że odpis postanowienia z 25 października 2013 r. został wysłany pozwanemu do Wielkiej Brytanii w dniu 26 listopada 2013 r. Wobec braku zwrotnego poświadczenia odbioru, w dniu 23 stycznia 2014 r. dokonano reklamacji przesyłki, a wobec braku odpowiedzi, w dniu 25 marca zarządzono ponowną reklamację. W dniu 1 kwietnia 2014 r. zwrócono się z kolei do urzędu pocztowego z żądaniem odpowiedzi na reklamację i uzyskano informację, że przesyłka zaginęła. W dniu 26 kwietnia 2014 r. zarządzono ponowne doręczenie odpisu adresatowi, co zostało wykonane 8 maja 2014 r.

Prezes Sądu Apelacyjnego podniosła też, że wpływ spraw ACz do VI Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego za cały rok 2012 wyniósł 2459 spraw, za cały rok 2013 – 4781 spraw (wzrost o 100%), natomiast w roku bieżącym przekracza już - w ciągu niespełna 4,5 miesiąca - 3100 spraw ACz. Dodatkową trudnością na początku bieżącego roku była zmiana doręczyciela pocztowego i związane z tym liczby skarg i reklamacji.

Zdaniem Prezes Sądu Apelacyjnego, powyższe okoliczności (niezmieniona obsada sekretariatu i niezmienione warunki lokalowe) uniemożliwiały terminowe wykonywanie czynności. Zwłoka w wykonaniu czynności nie była nadmierna oraz była usprawiedliwiona okolicznościami niezależnymi od Sądu Apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.) reguluje zasady i tryb wnoszenia oraz rozpoznawania skargi strony, której prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu lub prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze (art. 1 ust. 1). Stosownie do art. 2 tej ustawy, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (ust. 1), przy czym dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty, uwzględniając charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (ust. 2). Celem skargi na przewlekłość w toku toczącego się postępowania jest przeciwdziałanie trwającej przewlekłości, zaś jej funkcją jest przede wszystkim wymuszenie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu procesowego. Służy temu zarówno samo stwierdzenie wystąpienia przewlekłości w postępowaniu (art. 12 ust. 2 ustawy), jak i możliwość zalecenia podjęcia przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie (art. 12 ust. 3 ustawy). Ponadto z art. 5 ust. 1 ustawy wynika, że skargę o stwierdzenie, iż w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, wnosi się w toku postępowania w sprawie.

Podkreślenia wymaga też fakt, że unormowania ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki stanowią realizację przepisu art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r., podpisanej przez Polskę w dniu 26 listopada 1991 r. i ratyfikowanej w dniu 19 listopada 1992 r. (Dz.U. Nr 85, poz. 427), przyznającego każdemu prawo do rzetelnego i publicznego rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły sąd ustanowiony ustawą, przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytaczanej przeciwko niemu sprawie karnej, a także art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, który stanowi, iż każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ugruntował się przy tym pogląd, iż przepis art. 6 Konwencji ma zastosowanie tylko wtedy, gdy rezultat postępowania ma bezpośrednio rozstrzygające (*directly decisive*) znaczenie dla praw i obowiązków skarżącego o charakterze cywilnym (zob. m.in. wyrok ETPCz z dnia 16 lipca 1971 r. w sprawie Ringeisen przeciwko Austrii). Postępowanie musi być bezpośrednio rozstrzygające, co oznacza, że nie jest wystarczający luźny (*tenuous connection*) związek lub odległe i przypadkowe (*remote consequences*) skutki (zob. wyrok ETPCz z dnia 23 czerwca 1981 r. w sprawie Le Compte, Van Leuven i De Meyere przeciwko Belgii). Wymaganie to jest spełnione, gdy orzekanie o prawach i obowiązkach o charakterze cywilnoprawnym jest pierwotnym i zasadniczym celem postępowania.

Przenosząc przedstawione wyżej rozważania na grunt niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy przede wszystkim zauważa, iż inicjującą ją skarga powódki z całą pewnością nie dotyczy przewlekłości postępowania w jego głównym nurcie, to jest postępowania o rozwód prowadzonego przez Sąd Okręgowy w W.

Przedmiotowa skarga dotyczy natomiast czynności o charakterze technicznym – opóźnienia w przekazaniu pozwanemu odpisu wydanego już postanowienia z dnia 25 października z 2013 r., kończącego postępowanie

wypadkowe zainicjowane w wyniku zażalenia złożonego przez powódkę na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 27 listopada 2012 r. w przedmiocie wniosków powódki o zabezpieczenie alimentów i miejsca pobytu dziecka. Sama czynność przekazania odpisu postanowienia nie jest czynnością, której rezultat miałby bezpośrednio rozstrzygające znaczenie dla praw i obowiązków skarżącej o charakterze cywilnym, lecz czynnością o charakterze technicznym. Należy zauważyć, że postępowanie w przedmiocie wniosków powódki o zabezpieczenie alimentów i miejsca pobytu dziecka, samo mające charakter incydentalny (wypadkowy) zostało już zakończone niezaskarżalnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 25 października 2013 r., a czynność skarżona przez powódkę, czyli wysłanie pozwanemu odpisu postanowienia, została wykonana po raz drugi w dacie wpłynięcia do Sądu skargi na przewlekłość, czyli dnia 8 maja 2014 r.

W powyższej sytuacji – rozpoznanie skargi nie może mieć znaczenia dla sprawności czynności Sądu Apelacyjnego, które zostały już dokonane. Skargę wnosi się w czasie toczącego się (trwającego) postępowania sądowego, a nie po jego zakończeniu. Chodzi tu bowiem o spowodowanie podjęcia przez sąd, przed którym sprawa się jeszcze toczy, działań zapewniających postępowaniu wymaganą sprawność. Wniesienie skargi na przewlekłość postępowania służy dyscyplinowaniu czynności podejmowanych na danym etapie toczącego się jeszcze postępowania w określonej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2005 r., III SPP 19/05, OSNP 2005, nr 17, poz. 277). Z tego powodu skarga powódki nie może być więc uznana za wniesioną „w toku postępowania”, jak tego wymaga omawiany wcześniej art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.

Skarga niespełniająca warunków określonych w ustawie z dnia 17 czerwca 2004 r. podlega odrzuceniu wobec jej niedopuszczalności (art. 370 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. oraz w związku z art. 5 ust. 1 i art. 8 ust. 2 powołanej ustawy).

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na wymienionych wcześniej przepisach, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

